כד: אין מקדישין פרק שביעי ערכין

עין משפט נר מצוה

ז א מיי׳ פ״ד מהל׳ ערכין הל״ט:
ז ב מיי׳ שם הל״ט:

שיטה מקובצת

יא) יהא אדם חס על ממונו. נכסיו ולא יקדיש פחות משתי שנים לפני היובל ולהכי תני במתניתין אין מקדישין ולא תני ליגאל בגירוע כאילו התנא מכריז ומודיע לתמון העם שאינם מקריאים בהלכה זו שאל יקדיש פחות משתי שנים לפני היובל שלא יפסידו יותר ממה שהם סבורים שיצטרכו לפדות בחמשים שקל ואידך דתני אין מקדישין בסתם תני נמי ולא נוגאלין בסתם ולא תני בגירוע. תוס׳ הרא״ש ז״ל: יב) שמואל כו״ש ס״ל דאמר בגמרין לחוכה ואין נוחנין דמיה. ואיכא שפיר ק״ח מה קדושה כבר יצא מיד הקדש כלא פדיון שאינה קדושה אינו דין שלא תקדיש בידי הילכך תשאר ביד הבעלים דלכתוב אינה יוצאה אלא לאחר הקדש שכבר (יוצאה) [יצאה] מרשותו אבל אי הוה סבר כר׳ יהודה קדושה וכהנים נמנים לחוכה (ולא) נוחנים דמים כאילו הוקדשה לפני היובל הכיון דליכא ק״ח הוה כאילו הוקדשה קודם לכן כדאמר לקמן גבי מכר לרב דלית ליה ק״ח סכורה ויוצאה. תוס׳ הרא״ש ז״ל: יג) מאי שנעמא דרב. א) בתאי דלא מצי סבר קדושה ויוצאה לאלתר ביובל (דהא אין אקדיש קמי יובל לא הדרי ביובל אלא קדושה ויוצאה לכהנים ביובל הוי ליה למימר דרב כמו שאם הקדישה מקודם ואמאי אמר רב קדושה נוחן חמשים ומשני אמר קרא אם משנת היובל ושנת היובל בכלל וא״ת כיון דהאי טעמא דיקאמר רב סוף סוף לבעלים מי קא הדרא אינו מספיק לישב דברי רב דצריך לתרץ דברי רב דילדיף לה מקרא א״כ למה ליה למימר סוף סוף לבעלים מי קא הדרא נימא דילף מקרא ר״ל ולא (חשיב) רב זה אלא לסתור ק״ח דשמואל ואח״כ פירש דטעמא דרב מקרא והדר הו קאמר דשמעא דשמואל מהאי קרא. הגה הרא״ש ז״ל: ג) אם משנת היובל ושנת היובל בכלל (אות ר׳ נמחק) ואפילו לרבנן ולא דרשי מראשון וראשון בכלל ואע״ג דכתיב ביה עד הכא דרשי ליה מדכתיב בתרא אם אחר היובל מכלל דמשנת היובל הוי שנת היובל בכלל והאי דקאמר רב משנת היובל ושנת היובל בכלל לא בעי למימר דמשנת היובל הוי שנה שאחר היובל אלא ששנת היובל יש לה דין של כל שנה שאחר היובל דהא ליתא. דבשנת היובל נוחן חמשים ובשנה שאחר היובל בגרע שנה נוחן והכי הוי ליה למימר מאי משנת היובל בשנת היובל עצמה אלא אידך דנקט בסלוגתא דרבי ורבנן דמייתי לקמן האי לישנא נקטיה נמי הכא והדר מצי לפסוק השתא לרב כיון דלכ״ע דשנת היובל ושנת היובל בכלל (אי נמי) (אם כן) מוקדיש למה לי אלא דניתא ליה לאקשיי מן הברייתא לאלתר. ופינה קא הדר מנאי דהוי בעי למימר דאמרי לרבנן שנת היובל בכלל ואיהו אמר כרבי והדר פריך מרבי. תוס׳ הרא״ש ז״ל: ג) כתיב אם אות ר׳ נמחק: ד) קדושה ליגאל בגירוע. ה) הא מני רבנן היא ואנא דאמרי כרבי דא״ת לרבנן נמי אליבא דרב תיקשי כיון דרב ליה ק״ח ס״א הוו להו לרבנן למימר קדושה ויוצאה לכהנים כי היכי דאמר רב לקמן מכורה ויוצאה ר״ל דלרב הוה מיהוא אינה קדושה לפדות אלא קדושה ויוצאה לכהנים ומ״ל אמרי׳ לקמן פ׳ בתרא גבי מכר דמרייתא דקתני ואם מכר בשנת היובל אינה מכורה ומשני אינה מכורה למספר שני תבואות אלא מכורה ויוצאה לכהנים הכי נמי יש לפרש הכא אינה קדושה לפדות אלא קדושה ויוצאה לכהנים. תוס׳ הרא״ש ז״ל: ו) נמי משנת שנת אות ב׳ נמחק: ז) ופונדיון לשנה רבי: ח) אלא לרב מאי אחר היובל הוכה מאי מרך לרב הא אוקמינא כבר מתני׳ דרבנן ורב דאמר כרבי דהך סיפא דמתני׳ דקתני דלא נוגאלין אחי דלא כרבי ר״ל מ״ט ניתא ליה לתרוצי מתניתין אליבא דרב כל מה דמצי לאוקמיה כוותיה. תוס׳ הרא״ש ז״ל. תיבת שנה נמחק: ט) שמעון נמי לא: י) בכולל הוי משנת היובל ולא שנת היובל בכולל דס״ד: יא) ליתיב סלע ופונדיון לשנה לא ליתיב אלא סלע: יב) דשנת היובל אות ר׳ נמחק: יג) משנה דקאמר מתני׳ קמ״ל דבשעת יובל: יד) דס״מ סלעים: טו) סלע החמשים דהוא מ״מ פונדיון דזהו פונדיון לכל שנה עם הסלע חסר לו פונדיון דהו פונדיון: טז) שהיו חליכה לפיקר בא הנגא השאר נמחק: יז) שלימים גלירן ר״ל דאגב דאשמעינן שיהא חס הני בסיפא ולא גואלין לאחר היובל שמות משנה נמי בלי גירוע אינ״ג דליכא רבותא: יח) אבל מקדיש שמות משתי שנים לפני היובל לא ידע לפי שאין עד היובל כ״א שנה לפיקר השפיענו הנגא: יט) דקתני מהניתין: כ) כראש השנה אות ב׳ נמחק: כא) השנה גליון משנת היובל דס״ד עוד לא שלמה שנה עד יום״כ של: כב) ולא נאמר שישנת יובל נמשכה עד הוצבה מערכך נמחק: כג) הדרא דמזבנא הכא הדרא דמזבנא אלכא אית ליה אי לאו הפירכא הוי צריך: כד) כרבי דאמר ברייש: כה) תיבת דאמר נמחק: כו) א״כ בשנת היובל: כז) שאם הקדיש כה שיגאול: כח) עצמו דלא מצי למימר דרב כרבי ושמואל כרבנן ומ״ש: כט) א״כ אמאי קאמרי תיבת דיאך ל״ש: ל) ניחא ודוחקו בתוס׳ דלרבנן אית להו הקיז ולא הבנתי. גליון מה שכתוב לא הבנתי ק״ל שהרי לשמואל דאית ליה הקיז״ח אית ליה אפילו לרבי דהקיז״ח מפיק מפשט הפסוק כ״ש לרבנן דהקיז״ח מפיק מסברא בעלמא שלא יהא קדיש ליגאל בשוויה כיון דבני שדה אחוזה לא מצינו קדושה בשוויה לכן אני אומר שהיא לל להבין: לא) להיא כרבנן כדמשני ותיבת היא ל״ש:

מ) נראה דל״ל דנהי דלא מצי סבר וכו׳ לסתום כיובל אבל מ״מ הי״ל לרב למימר דקדושה ויוצאה לסתום כמו שאם הקדישה וכו׳.

תורה אור השלם

1. אם משנת היבל יקדיש שדהו כערכך יקנו:
ויקרא כז יז
2. ואם אחר היבל יקדיש שדהו וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות עד שנת היבל ונגרע מערכך:
ויקרא כז יח

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ הכא נמי משנת ופנים: (ב) רש״י ד״ה לי רבי וכו׳ אמלי לא ליתב רק סלע לשנה:

מוסף רש״י

משלחן גבוה קא זכו. כעבד הטעון פרס מכיח רבי (גיטין כא:). שנת חמשים עולה לכאן ולכאן. שנת היובל, ושנה לאשנה לשמיטה הבאה. (ריה״ם). ויהיל תחלת יובל הבא (ויקרא יב:).

רבינו גרשום

היכי דלא הוו דמיה להקדש הכי נמי דאינה קדושה כי הקדישה בשנת היובל: ורב אמר סוף סוף. אמר לו: שמעון מי קא הדרא לבעלים לכהנים. הוא דנפקא ועדיין איכא למימר דהקדש היא ומ״מ אין נותנין דמים לכהנים בשלחן גבוה קא זכו (ו) וליכא למימר שמואל כר׳ שמעון מכירא ליה: מ״ט דרב. דאמר קדושה: [אמר קרא כו׳ אלא לשמואל מאי אחר היובל]: אחר אחר. כלומר דאם משנת היובל משמע משנה שאחר היובל ולא יובל עצמה ואם אחר היינו אחר אחר דהיינו שנה שלישית: [אמר לך רב רא מני. דקתני ובשנת היובל עצמה לא יקדיש: רבנן היא. דלית להו עד יעד בכולל וקא משמע דאם משנת ולא שנת ממש: ואנא דאמרי כרבי. דאית ליה עד יעד בכולל כראמר מיום הראשון עד יום השביעי ראשון וראשון כו׳: א״ר מרי מונדיון מאי עבידתיה. כלומר כיון דקא חשיב שנת חמשים בכולל חשבון שנות היובל כהרי מ״ט הקדישה נמי בשנת היובל אם כך הוא שקל ג׳ דקא פליג ליה לפונדיון שתהא פונדיון לכל שנה אמאי כיון דשנת ג׳ קדשה נמי כבשאר שני יובל ליתיב לה שקל ג׳ לנפשה: ומי תימא. הכי נמי דלית ליה פונדיון לשנה והתניא הקדיש שתים כו׳: ר׳ ראית ליה פונדיון לשנה כי יהודה סבירא ליה דאמרן שנת ג׳ עולה לכאן ולכאן. וכיון דקא חשיב ליה נמי להתחלה שני יובל דילכך לא חשיב שקל לדידיה וקא פליג ליה לפונדיון: לשמואל. דאמר אינה קדושה [ליקא] ר׳ ראית ליה פונדיון אחד לשנה כרבנן סבירא ליה דלית להו שנת חמשים עולה לכאן ולכאן אלא באפי נפשה הויא ליובל הילכך פליג שקל דידיה לפונדיון (בשמואל) [לשמואל] דאמר אינה קדושה: ראי כר׳ יהודה סבירא ליה דעולה לכאן ולכאן להתחלה חשבון מ״ט ולשנת חמשים א״כ לא הוי בין יובל ליובל אלא מ״מ שנים משו להו ב׳ שקלים חלקם לפונדיון נמצא לכל שנה (של מ״מ) סלע וב׳ פונדיון (ולשנה מיבעי לה): על כיוחיך לשמואל [דאמר אינה קדושה] כרבנן סבירא ליה. דלא חשיב שנת ג׳ אלא לסוף יובל וכיון דאמר אינה קדושה פריש שקל דידה ופליג ליה לפונדיון ולא אתי אלא סלע ופונדיון לשנה: בשלמא לשמואל. דאמר אינה קדושה היינו דקתני ולא גואלין ולא מקדישין לאחר היובל אחות שנה לפעוטי שנת היובל עצמה דאין מקדישין וגואלין: אלא לרב. (ודאמרן) דקדושה מאי אחר יובל: [אמר לך רבן] מי סברת מאי אחר יובל אחר יובל ממש. שנה הספון ליובל דקא דייקת למעוטי יובל עצמה

מסורת הש״ס

ו) ניחא מא. וס״ג. ז) [לעיל ד״ה ל]. ז) לקמן מה. ע״ש. ח) [לעיל יב: וס״ג]. ט) [מתות יב]. י) [עד כ״ס]. יא) ל״ק. [ומבר״ן מתו״ר]. יב) [אבל פחות ל״ק]. י) [פחות מב׳ שנים לפני היובל אם יגאל אין לו גירוע. ועי״ל כי והמקדיש ר״ל למתות ל״ק]. כ) מהרש״ק מ״ר [ל״ק מקדיש הכי׳]. ל) [ההמנה מתחיל כר״ה מ״מ ל״ק]. מ) עיין ל״ק. נ) ל״ל מתריכה ל״ק. ס) נ״ל ל״ק לא מירבת הי׳ ל״ק. ע) נ״ל ל״ק ליכת קדיש מקדישין וכו׳. פ) נ״ל ל״ק הקדיש כה. צ) [ולא] קאי פלוגתת דרב ושמואל דפלוגתת דרב ושמואל דמעלי דיש ל״ק.

תוספות

ד) אלא לרב מאי אחר יובל. דקא חשיב שנת ג׳ עולה לכאן ולכאן. וכיון דקא חשיב ליה נמי להתחלה שני יובל דילכך לא חשיב שקל לדידיה וקא פליג ליה לפונדיון: לשמואל. דאמר אינה קדושה [ליקא] ר׳ ראית ליה פונדיון אחד לשנה. כרבנן סבירא ליה דלית להו שנת חמשים עולה לכאן ולכאן אלא באפי נפשה הויא ליובל הילכך פליג שקל דידיה לפונדיון (בשמואל) [לשמואל] דאמר אינה קדושה: ראי כר׳ יהודה סבירא ליה דעולה לכאן ולכאן להתחלה חשבון מ״ט ולשנת חמשים א״כ לא הוי בין יובל ליובל אלא מ״מ שנים משו להו ב׳ שקלים חלקם לפונדיון נמצא לכל שנה (של מ״מ) סלע וב׳ פונדיון (ולשנה מיבעי לה): על כיוחיך לשמואל [דאמר אינה קדושה] כרבנן סבירא ליה. דלא חשיב שנת ג׳ אלא לסוף יובל וכיון דאמר אינה קדושה פריש שקל דידה ופליג ליה לפונדיון ולא אתי אלא סלע ופונדיון לשנה: בשלמא לשמואל. דאמר אינה קדושה היינו דקתני ולא גואלין ולא מקדישין לאחר היובל אחות שנה לפעוטי שנת היובל עצמה דאין מקדישין וגואלין: אלא לרב. (ודאמרן) דקדושה מאי אחר יובל: [אמר לך רבן] מי סברת מאי אחר יובל אחר יובל ממש. שנה הספון ליובל דקא דייקת למעוטי יובל עצמה

ו) ל״ל ומיהו טעמא דשמואל דמשמע דלא מרבי פריש לאמר דמעוטי כו״ש ס״ל.

ד) [לעיל יב: וס״ג]. ה) [מתות יב]. ו) [עד כ״ס]. ז) ל״ק. [ומבר״ן מתו״ר]. ח) [אבל פחות ל״ק]. ט) [פחות מב׳ שנים לפני היובל אם יגאל אין לו גירוע. ועי״ל כי והמקדיש ר״ל למתות ל״ק]. י) מהרש״ק מ״ר [ל״ק מקדיש הכי׳]. יא) ל״ל מתריכה ל״ק. יב) נ״ל ל״ק לא מירבת הי׳ ל״ק. יג) נ״ל ל״ק ליכת קדיש מקדישין וכו׳. יד) נ״ל ל״ק הקדיש כה. טו) [ולא] קאי פלוגתת דרב ושמואל דמעלי דיש ל״ק.

מתני׳

ורב סבר סוף סוף לבעלים מי קהדרא לכהנים הוא דנפקא [ט] כהנים משולחן גבוה קא זכו [י] מאי טעמא דרב דאמר קרא [יא] ואם משנת היובל ושנת היובל בכלל ושמואל מי כתיב [יב] ואם בשנת היובל משנת היובל כתיב משנת שאחר היובל בשלמא לרב היינו דכתיב אם משנת היובל [יג] ואם אחר היובל אלא לשמואל מאי אחר היובל אחר אחר מיתיבי מקדישין בין לפני היובל בין לאחר היובל ובשנת היובל עצמה לא יקדיש ואם הקדיש אינה קדושה אמר לך רב אינה קדושה [יד] בגירוע אבל קדוש ונותנין חמשים מכלל דלפני היובל קדושה ליגאל בגירוע והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו [טו] אין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים אמר לך רב [טז] הא מני רבנן היא ואנא דאמרי כרבי דאמר [יז] ראשון וראשון בכלל שביעי ושביעי בכלל הכא נמי [יח] בשנת ושנת היובל בכלל אי כרבי פונדיון מאי עבידתיה וכי תימא ליה והתנן [יט] הקדיש שתים ושלש שנים לפני היובל רבי אומר אומר אני נותן סלע ופונדיון [כ] רבי כרבי יהודה סבירא ליה דאמר [כא] שנת חמשים עולה לכאן ולכאן לשמואל לימא רבי כרבנן סבירא ליה דאי כרבי יהודה סלע ושתי פונדיונות מיבעי ליה ע״כ לשמואל רבי כרבנן סבירא ליה תא שמע [כב] ולא גואלין אחר היובל פחות משנה בשלמא לשמואל לא גואלין לאחר יובל פחות משנה [כג] אלא לרב מאי אחר יובל שנה מי סברת אחר יובל ממש מאי אחר יובל

באמצע

הכא מינה נמנית עמהן שהרי יובל משמע בתחילתו ומכי עייל שנת יובל לי פריק לה אחר נקבא לכהנים כדכתיב והיה הסדה נלאתו ביובל (ויקרא מו) [לאחר] הפודה שדה אחוזה בשנת יובל עצמה כשהוקדשה אינה בידו אלא מ״מ שנים וקא יהיב חמשים סלעים דמטי סלע ופונדיון לכל שנה: לשמואל. דאמר דהכא מודה רבי [כד] דמשנת ולא שנת בכולל ומשמע דבתר יובל קאי קרא וקאמר דיהיב חמשין: לימא רבי. דאמר נותן סלע ופונדיון לשנה: דרבנן סבירא ליה. דמליני עליה דר׳ יהודה דאין שנת יובל שעבר ממנין יובל הבא ולבד ההוא שנתא יש כאן מ״מ שנים דאי כרבי יהודה סבירא ליה דאמר אין ביובל אלא מ״מ לבד משנת יובל שעברה וקרא בשנתא דבתר יובל קאי אימתכא דיהיב חמשים סלע דמטי סלע ומני פונדיון: בשלמא לשמואל פחות משנה. יג) קאמר דקמ״ל מתני׳ דבשנת יובל עצמה אם הקדישה אין צריך ליגאל ולא קדשה:

בתמצע

יתכן אלא ודאי אליבא דרבי פליגי דס״ל טעמייהו אבל לרבנן אפי׳ רב מודה דמקדיש בשנת היובל אינה קדושה וכיון שאינה קדושה אינה יוצאה לכהנים ומ״מ אינה מכורה ויוצאה לכהנים כמו שאומר שמואל ולפיכך הוצרך לפרש דרב כרבי סבירא ליה דמשנת היובל ושנת היובל כבולל קאמר ולא בשנת היובל עצמה דאם כן למה הוצרך לפרוט דרב כרבי דהא דמשנת היובל עצמה בכולל דא״ל דאם הקדישה אינה יוצאה לכהנים ומ״מ אינה מכורה ויוצאה לכהנים דכמו הקדישה מ״מ אינה מכורה ויוצאה לכהנים דמשנת היובל עצמה [לא] ומ״מ הוצרך רב יוסף לפרש טעמא דשמואל מכח הקדישה בשנת היובל ובשנת היובל עצמה אינה קדושה וכיון שאינה קדושה אינה יוצאה לכהנים ומ״מ אינה מכורה ויוצאה לכהנים דמשנת היובל עצמה אינה מכורה ויוצאה לכהנים ומ״מ אינה מכורה ויוצאה לכהנים דמשנת היובל עצמה